

MUDr. Michal Králik, CSc.

Spomienka na vzácneho človeka.

Detská neurológia ako samostatný medicínsky odbor vznikala koncom 40. rokov minulého storočia. Medzi lekárov, ktorí významnou mierou napomohli rozvoju detskej neurológie v Československu patrí MUDr. Michal Králik, CSc.

Narodil sa 1. 8. 1930 v Košiciach v rodine intelektuálov. Spolu so svojimi tromi súrodencami prežil detstvo a školské roky v Košiciach a Michalovciach. Každý z nich sa profesijne vybral iným smerom, Michal Králik sa rozhodol pre medicínu. Lekársku fakultu Univerzity Komenského v Bratislave absolvoval s vyznamenaním v roku 1956.

Prvé medicínske skúsenosti začal zbierať na detskom oddelení nemocnice v Trebišove. V práci lekára – pediatra pokračoval na Detskej klinike Fakultnej detskej nemocnice Košice ako asistent. Už vtedy, v 50. a 60. rokoch minulého storočia, bolo v tejto nemocnici na internom a dojčenskom oddelení hospitalizovaných nemalo detí s ochoreniami nervového systému. Logickým a vtedy veľmi potrebným krokom bolo otvorenie samostatného oddelenia detskej neurológie v roku 1965. MUDr. Michal Králik, CSc. sa tak spolu s prvou primárkou oddelenia MUDr. Gerdou Bárdošovou mohli viac zamerať na rozvoj tohto medicínskeho odboru. Ako neraz obaja spomenuli, pomohlo to významnej zmene filozofie a koncepcie detskej neurológie k rozvoju diferenciálnej diagnostiky a špecializovanej liečby ochorení nervového systému u detí. Obaja postupne nadviazali kontakty a spoluprácu s poprednými pracoviskami detskej neurológie vo vtedajšom Československu. V tomto trende pokračoval MUDr. Michal Králik, CSc. aj po roku 1972, kedy sa stal primárom oddelenia. Ako pediater – neurológ vedel, že symptomatológia mnohých chorobných prejavov, najmä u malých detí, môže mať celkom iné etiologické korene, ako sa na prvý pohľad zdá. Aj táto myšlienka sa stala jednou z vedúcich koncepcií jeho práce. Vedel, že pre odborné a organizačné zabezpečenie včasnej záchytnosti ochorení nervového systému, ich dôkladnú diagnostiku a adekvátnu liečbu je nevyhnutná úzka spolupráca s obvodnými pediatrami a s detskými od-

deleniami všeobecných nemocníc. No predovšetkým bolo potrebné vytvoriť sieť pracovísk detskej neurológie v rámci Slovenska. Preto presadzoval koncepciu, aby v každom vtedajšom okrese Slovenska bol aj detský neurológ. Počas svojho pôsobenia „vychoval“ 25 detských neurológov, ktorí pracovali a časť z nich stále pracuje na východnom Slovensku. Bola to nielen predatestačná príprava a sťažie lekárov na oddelení detskej neurológie, ale aj spoločné odborné podujatia, ktoré organizoval na regionálnej aj celoštátnej úrovni. Klinické dni a kazuistické semináre boli priestorom nielen pre postgraduálne vzdelávanie, ale aj pre spoločné konzultácie medicínsky zaujímavých aj problematických pacientov. Pre MUDr. Michala Králika, CSc. a úspešnú prácu oddelenia bola neodmysliteľná spolupráca a tímové postupy aj s odborníkmi na všetkých pracoviskách v Detskej fakultnej nemocnici, v Univerzitnej nemocnici Košice ako aj v rámci celého Československa. Aj vďaka jeho osobným, často blízkym priateľským kontaktom, mohli mať deti z východného Slovenska urobené nevyhnutné vyšetrenia, či byť úspešne liečené aj v čase, kedy niektoré, dnes už temer všade samozrejmé metódy boli dostupné len na vybratých pracoviskách v Prahe, Brne, či Hradci Králové. Vo svojej odbornej práci sa venoval celému spektru ochorení nervového systému u detí, či to boli vrodené vývojové chyby, metabolické poruchy, neuroinfekcie, neuroonkológia, neurotraumatológia, neuropsychiatria, no hádam najviac vynikal v epileptológii a elektroencefalografii. Neustále študoval, sledoval pokroky v medicíne, nové poznatky aplikoval do reálnej praxe a často on sám bol tým lekárom, ktorý prichádzal s novými a prospešnými myšlienkami. Vďaka výbornému postrehu, obdivuhodnému analyticko-syntetickému mysleniu a komplexnému pohľadu na pacienta dokázal pomôcť chorému dieťaťu často aj vtedy, keď iní už stagnovali, či sa vzdávali. Jeho odborné prednášky, ktoré ani neviem zrátať, boli vždy obohatením seminárov, konferencií a kongresov, nezabúdaj ani na publikačnú činnosť, pritom ctí zásadu, že nemá sa opakovať už povedané, či napísané.

Bol autorom dvoch monografií venovaných edému mozgu u detí.

Aký bol MUDr. Michal Králik, CSc. ako primár oddelenia? Predovšetkým bolo cítiť a vidieť, že mal svoju prácu rád, medicína a obzvlášť detská neurológia boli jeho veľkou láskou. Svojím vysoko profesionálnym, odborným a zároveň citlivým ľudským prístupom k detským pacientom a k ich rodičom bol pre nás vzorom. Mal výborný prehľad o všetkých pacientoch, nič podstatné mu neuniklo. Iste to bolo aj preto, že sa vždy dôkladne oboznámil s problémami a klinickým obrazom ochorení detí, všetky na oddelení vždy vyšetřil, pozrel si všetky nálezy laboratórných, zobrazovacích a elektrofyziologických vyšetření. Všetko vyhodnocoval, popisoval a komentoval nahlas. Veľké vizity, či konziliárne vyšetřenia viedol v duchu dialógu. Dával priestor pre úsudok, komentár, názor a návrhy v rámci diagnostického a terapeutického procesu nám všetkým, či to bol lekár, klinický psychológ alebo sestra oddelenia. V jeho otázkach, prečo tak a tak uvažujeme, nebolo skúšanie, bol to skôr podnet, aby sme sa zamysleli a zväžili prínos našich rozhodnutí pre pacienta. Takto nenápadne nás viedol k tomu, aby sme sa mohli od neho veľa učiť. Zároveň nám dával priestor, aby sme boli v práci samostatní, ale ak sme mali pochybnosti, či nejasnosti pri rozhodovaní u niektorého pacienta,

vedeli sme, že kedykoľvek môžeme za ním prísť a vždy ochotne pomôže, poradí. Nikdy sme u neho nepobadali obavy, že ho niekto odborne „prerastie“. Skôr naopak, napomáhal nám k tomu, aby sme odborne rástli. Brával nás na rôzne odborné podujatia, uviedol nás do odborných spoločností, predstavil nás významným kolegom, aby sme sami mohli budovať svoje kontakty aj v prospech oddelenia a našich pacientov. Zapájal nás do práce v rámci prednáškových aj publikačných aktivít. Aj pri tom rád pomohol svojimi bohatými skúsenosťami. Aj dnes, s odstupom času, zastávam názor, že tých 22 rokov, kedy bol vo funkcii primára, bolo „zlatou érou“ košickej detskej neurológie.

V rokoch 1982 až 1990 bol MUDr. Michal Králik, CSc. zároveň aj riaditeľom Detskej fakultnej nemocnice v Košiciach. Aj v tomto funkčnom zaradení bolo vidieť, že vie zorganizovať prácu a chod jemu zvereneného pracoviska, vie komunikovať a jednat s ľuďmi a riešiť problémy. Nemocnicu a jej činnosti vnímal ako celok s navzájom kooperujúcimi zložkami, kde prioritou bola tímová starostlivosť o pacienta. Ako riaditeľ preto vo svojej

konceptii a rozhodnutiach preferoval kroky v prospech celku. Vytvoril dovtedy neexistujúce oddelenia, ako bolo oddelenie funkčnej diagnostiky, ale najmä integrovaná jednotka intenzívnej starostlivosti, kde bola poskytovaná špecializovaná starostlivosť pre deti v kritickom stave z ktoréhokoľvek oddelenia. Chcel, aby odborné aj organizačné činnosti neustále napredovali v zmysle moderných trendov medicíny, preto chystal rekonštrukciu nemocnice aj s rozšírením jej priestorov.

MUDr. Michal Králik, CSc. sa aktívne zapájal aj do činností viacerých odborných spoločností, bol členom výboru neuropediatrickej sekcie neurologickej spoločnosti SLS. Spoločnosť jeho prínos ocenila, k najvýznamnejším patrí Čestné členstvo Slovenskej lekárskej spoločnosti a Čestné členstvo Českej lekárskej spoločnosti J. E. Purkyně.

V jeho vystupovaní, jednaní a konaní bolo všetko také prirodzené, Myslím, že sme brali ako samozrejmé, že je takým, akým vždy bol. Bolo to iste aj tým, že mal prirodzenú autoritu, nikdy sa nevyvyšoval nad ostatných, v jeho prístupe ku komukoľvek bola slušnosť, ohľaduplnosť, chápal a rešpekto-

val individualitu každého človeka. Bol veľkorysý, nesmierne tolerančný, nikdy nezvyšoval hlas. Ak to považoval za potrebné, neváhal sa aj kriticky vyjadriť, vytknúť chybu, či ak to bolo nevyhnutné aj primerane potrestať, ale aj zároveň dať priestor na opravu a nápravu. Nikdy nikoho neponižoval, nezosmiešňoval.

Svojou charizmou si získal sympatie mnohých ľudí. Bol veľmi príjemným spoločníkom, trpezlivo a rád počúval názory iných. Ľudia s ním radi diskutovali, bol bohatou studnicou vedomostí, poznatkov a múdrosti v rôznych odvetviach. Mal neskutočný zmysel pre humor. A vedel kedy a kde využiť jeho liečebný aj upokojujúci efekt. Aj v tom bol majstrom.

MUDr. Michal Králik, CSc. sa stal legendou už počas svojho života. My, čo sme mali to veľké šťastie ho poznať a s ním pracovať, sme ho vnímali ako svojho druhého otca. V januári 2011 potichu odišiel, no v nás a našich a skutkoch ostal navždy.

*MUDr. Ladislav Bratský
emeritný primár Oddelenia detskej
neurológie Detskej fakultnej nemocnice Košice*